In the criminological context, profiling is viewed as the creation of a psychological profile of an unknown person, based on traces found at the scene of the incident (a criminal offence).

Although scientists differ on the subject of profiling, it has considerable potential for use, including forensic science. Profiling can be used to improve the use of forensic tactics, the organization and planning of investigations, the conduct of individual investigative (search) actions, and so on.

The above-mentioned results of the interviews with the officers of the investigative units reveal a lack of application, which does not help to improve their work.

It is noted that if the basis of the profiling concept is "superimposed" on the investigation process, it is possible to obtain a provision that the reactions of the participants concerned will be detected on the basis of their emotions. However, due to objective and subjective factors, these manifestations are not detected in a timely manner, which makes it impossible to assess them, including legal ones. Based on the analysis of the situation, it is determined that profiling knowledge is not only not encouraged, but also questioned. In this way, what is practised in most developed countries becomes even more ad hoc.

In addition to detecting pressure, the practical value of profiling is that it is possible to predict the probability of occurrence and can be used to pre-empt unlawful acts. It is noted that emotions act as: an indicator of difficulty; an assessment of the significance of the situation for the person; a factor that changes the behaviour of the situation. A change in behaviour (fear, anxiety, tension) usually occurs when the relevant subjects are touched, which can be indicative. In this case, information may be taken from the person concerned.

The fact that the investigator ascertains the involvement of the relevant investigator (an outsider) in the counteraction necessitates the adoption of appropriate organizational and tactical decisions on the conduct of the investigation and individual investigative (search) actions. That is, the investigator, feeling the pressure, can understand, the course of action, and the motivation of the person concerned and thus make more informed decisions, overcome the resistance. The decision to do so, in each case, involves a thorough investigation and a comprehensive approach to the proceedings under investigation.

The findings point out. A change in the situation can be seen in the application of both international and domestic profiling experience in the activities of law enforcement agencies in general and investigative units in particular.

Keywords: resisting investigation, profiling, displaying emotions, investigating officer's decision.

DOI: 10.33766/2524-0323.89.287-297

УДК 343.34

М. О. Семенишин,

кандидат юридичних наук,
докторант Донецького юридичного
інституту МВС України
(м. Кривий Ріг, Україна)

e-mail: gupolice@dn.npu.gov.ua

<https://orcid.org/0000-0002-4892-2843>

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ТЕРОРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

У статті, за матеріалами операції Об'єднаних сил, виокремлені головні проблеми кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з терористичною діяльністю. На підставі аналізу правових норм Кримінального кодексу України, що стосуються терористичної діяльності та їх практичного застосування під час досудового слідства встановлено,

що нині постала низка проблем, найголовніші з яких: відсутність визначення термінів «терористична група» і «терористична організація», що є базовими для кваліфікації об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 258³ КК України. Досліджені об'єктивні та суб'єктивні підходи до визначення терористичної діяльності. Запропоновані зміни до кримінального законодавства стосовно удосконалення кримінальної відповідальності за створення терористичної групи чи терористичної організації.

Ключові слова: тероризм, терористична організація, терористична діяльність, терористичний акт, кримінальна відповідальність.

Постановка проблеми. Тероризм як негативне соціально-політичне та кримінальне явище є предметом наукових досліджень учених різних часів. У сучасному світі з-поміж уже визнаних «традиційними» проблем термоядерної, екологічної, енергетичної, демографічної, продовольчої кризи дедалі вагоме місце посідає насильство щодо великих груп населення. Глобалізація соціально-економічних процесів, зростання рівня міграції, зокрема нелегальної, складне безпекове середовище, у якому перебуває нині наша Україна, зростання обсягів незаконного обігу вогнепальної зброї, передусім за рахунок її витоку з тимчасово невідконтрольних владі регіонів, широкі можливості, які надає користувачам Інтернет, і новітні інформаційні технології, подекуди несистемні заходи, яких уживають правоохоронні органи в протидії цим явищам, є об'єктивними чинниками для поширення в нашій країні виявів тероризму.

В умовах збройної агресії проти України, суттєвого збільшення в незаконному обігу кількості засобів ураження відбувається зростання рівня особливо тяжких кримінальних правопорушень терористичного спрямування, учинених у складі організованих груп і злочинних організацій шляхом зрощування з корумпованим чиновництвом і криміналітетом, що породжують нові загрози й виклики на тлі активізації співпраці українського злочинного світу з терористичними угрупованнями країн близького й далекого зарубіжжя.

Нині тероризм перетворився на потужну динамічну зброю, інструмент і навіть технологію, яку використовують проти влади, суспільства й людства загалом. Злочини, пов'язані з терористичною діяльністю, щороку стають дедалі організованими та більш жорстокими. Упродовж 2014–2019 рр. зареєстровано понад 15 тис. терористичних актів (ст. 258 Кримінального кодексу (далі – КК) України) та інших категорій кримінальних правопорушень (ст. 258¹–258⁵ КК України). За офіційними даними МВС і Генеральної прокуратури України, протягом останніх п'яти років на території нашої держави виявлено 75 організованих груп і злочинних організацій терористичного спрямування (2015 р. – 13; 2016 р. – 12; 2017 р. – 17; 2018 р. – 15; 2019 р. – 18) [1; 2].

Високий рівень стійкості та законспірованості, орієнтованість організаторів злочинної діяльності на максимальне розгалуження міжнародних зв'язків очолюваних ними організованих груп і злочинних організацій є системоутворювальними факторами, що нині обумовлюють відтворення на території України позицій організованої злочинності, сприяють ескалації жорстокості й насильства, дестабілізації внутрішньої соціально-політичної ситуації.

Упродовж усього періоду існування незалежної України проблема комплексної протидії злочинам, пов'язаним із терористичною діяльністю, які становлять найвищу загрозу безпеці громадян, суспільства та держави, залишається надзвичайно актуальною. В умовах зростання організованої злочинності та терористичних

діянь ще більш серйозну небезпеку становить злиття цих двох негативних явищ сучасності та набуття терористичною діяльністю організованих форм злочинності. Це, безумовно, потребує наукових розробок, спрямованих на дослідження й удосконалення конкретних заходів протидії організованому тероризму і, у першу чергу, кримінально-правових заходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науці кримінального права питання про терористичний акт, різні інші аспекти тероризму викликали інтерес дослідників ще з початку ХХ ст. Цій проблематиці присвятили свої публікації Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, А. А. Вознюк, В. В. Голіна, В. К. Гришук, О. О. Дудоров, Г. П. Жаровська, В. П. Ємельянов, В. С. Зеленецький, В. А. Ліпкан, В. О. Навроцький, М. І. Панов, В. Я. Тацій, В. П. Тихий, М. І. Хавронюк та ін. Водночас сучасні реалії розвитку злочинності, пов'язаної з терористичною діяльністю, засвідчують, що вона набула принципово нової якості, трансформується не лише в злочинні організації різного ступеня складності, чисельності та масштабів впливу, а й здатна утворювати квазідержавні об'єднання кримінальної спрямованості, що й потребує кримінально-правового дослідження.

Формулювання цілей. Метою статті є аналіз спірних питань кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з терористичною діяльністю й вироблення рекомендацій на їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Тероризм – це одне з найнебезпечніших і найскладніших явищ суспільного життя та сучасного історичного процесу. Саме тому навіть у масштабах світової правової науки досі немає єдиного загальноприйнятого підходу до трактування його сутності. У науковій і публіцистичній літературі здійснено чимало спроб сформулювати його визначення, укласти класифікацію, розглянути його види та форми через призму філософського, соціологічного, семантичного, психологічного осмислення. Однак єдності в жодному з напрямів досягнуто не було [3, с. 234].

У сучасних умовах тероризм і його вияв – терористична діяльність у різних зовнішніх формах – є одним із найнебезпечніших видів злочинної діяльності [4, с. 41]. Підходи дослідників до цієї проблеми означені тим, що тероризм виявився безпосередньо пов'язаним із проблемою виживання людства, забезпечення безпеки держав. Це злочинне явище в усьому світі має тенденцію до стійкого зростання [5, с. 70].

Не містять чіткого тлумачення поняття тероризму й міжнародні акти. Попри те що в низці з них сформульовано визначення поняття «тероризм», вони не мають універсального міжнародно-правового значення. Вітчизняні й іноземні фахівці [6; 7] причиною цього вважають відсутність єдиного міжнародного договору з протидії тероризму.

Війна на Сході України повсякчас трансформується, пристосовуючись до нинішніх умов. І війна, і тероризм породжують страх як елемент масових потрясінь, який може набувати форму паніки. Водночас визначальні ознаки тероризму (наявність незаконних збройних формувань; антигромадський спосіб діяльності вкрай агресивних специфічно організованих суб'єктів; реалізація шляхом безпосереднього насильства чи загрози його застосування; мета – дезорганізація суспільного життя (не за допомогою вбивства максимальної кількості людей, а через залякування мирного населення результатами терактів). У цьому контексті тероризм на Сході України необхідно розглядати як засіб психологічного впливу, обов'язковими ком-

понентами якого є наявність організаційно-управлінської структури, маніпулятивний характер впливу, застосування високотехнологічних удосконалених засобів для досягнення мети, високий ступінь суспільної небезпеки, на підставі чого його визначають як форму вияву війни, що має на меті провокування негативного суспільного резонансу, нагнітання паніки, за допомогою чого так звані «ДНР» і «ЛНР» (по суті, терористичні організації) впливають на органи влади [9, с. 265; 10, с. 134].

У новому КК України від 5 квітня 2001 р. відповідальність за вчинення терористичного акту передбачено в ст. 258 [11] розділу IX «Злочини проти громадської безпеки» Особливої частини. У зв'язку з ратифікацією Україною міжнародних конвенцій [12], підписання двосторонніх угод щодо протидії виявам тероризму, прийняття 20 березня 2003 р. Закону України «Про боротьбу з тероризмом» [13], було внесено зміни та доповнення у КК України, зокрема: змінено редакцію ст. 258 «Терористичний акт»; виокремлено кримінально-правові норми щодо втягнення в учинення терористичного акту (ст. 258¹), публічних закликів до вчинення терористичного акту (ст. 258²), створення терористичної групи чи терористичної організації (ст. 258³), сприяння вчиненню терористичного акту (ст. 258⁴), фінансування тероризму (ст. 258⁵) (2006 р.). Згодом у ст. 258, 258¹–258⁵ цього Кодексу було внесено зміни та доповнення, пов'язані здебільшого з редагуванням незначних положень диспозицій і санкцій (2014 р.).

На думку М. В. Семикіна, поняття «тероризм» слід розглядати на трьох рівнях: 1) у вузькому значенні, що охоплює вчинення чи погрозу вчинення вибуху, підпалу, інших соціально небезпечних дій, які можуть спричинити загибель людей чи інші тяжкі наслідки та спрямовані на залякування населення з метою спонукання держави, міжнародної організації, фізичної чи юридичної особи прийняти будь-яке рішення або утриматися від нього; 2) у широкому значенні, що охоплює тероризм у вузькому значенні й усі інші злочини терористичної спрямованості, тобто суспільно небезпечні діяння, метою яких є залякування населення з метою спонукання держави, міжнародної організації, фізичної чи юридичної особи прийняти будь-яке рішення або утриматися від нього; 3) у найширшому значенні, що охоплює тероризм у широкому значенні, а також створення організованої терористичної групи чи терористичної організації, керівництво такою групою чи організацією або участь у ній, а так само матеріальне, організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності організованої терористичної групи чи терористичної організації. Зіставивши ці рівні поняття тероризму з термінологією, яку використано в Законі України «Про боротьбу з тероризмом», автор доходить висновку, що вони відповідають таким поняттям, як «терористичний акт», «злочини терористичної спрямованості», «терористична діяльність» [14, с. 11].

В. С. Канцір розуміє тероризм як низку злочинів проти громадської безпеки, що полягають у здійсненні вибуху, підпалу або інших дій, що становлять небезпеку загибелі людей, заподіяння значних втрат майну або настання інших суспільно небезпечних наслідків, якщо такі дії вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення або впливу на прийняття рішення органами влади, а також погрозу вчинення таких дій [15, с. 16].

Однак такий спрощений підхід до визначення тероризму не поділяє І. М. Зубач, який стверджує, що стрижень тероризму становить протиправна діяльність, яка може полягати в будь-яких формах і діях, які в загально-кримінальному контексті

можна вважати злочинами проти безпеки руху й експлуатації транспорту, злочини проти основ національної безпеки України тощо. Нагальною є потреба у формуванні такої складової тероризму як злочини терористичної спрямованості [3, с. 236].

Терористичною організацією слід вважати стійке об'єднання трьох і більше осіб, створене з метою здійснення терористичної діяльності, у межах якого розподілено функції, встановлено певні правила поведінки, обов'язкові для цих осіб під час підготовки й учинення терористичних актів. Організацію визнають терористичною, якщо принаймні один із її структурних підрозділів здійснює терористичну діяльність з відома хоча б одного з керівників (керівних органів) цієї організації [13; 16, с. 204].

Терористична діяльність – це вид протиправної діяльності, спрямований проти громадської безпеки або міжнародного правопорядку на досягнення терористами політичних цілей шляхом насильницького примусу органів державної влади. Варто ототожнювати за смисловим значенням терористичну діяльність із тероризмом. Такий підхід є виправданим із позицій розслідування злочинів, оскільки для розмежування понять «тероризм» і «терористична діяльність» немає достатніх підстав, тому що істотні ознаки обох понять фактично збігаються, є єдиними, а тому збігаються обсяги їхнього змісту. Згідно з ч. 1 ст. 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом», терористична діяльність – діяльність, яка охоплює:

- планування, організацію, підготовку та реалізацію терористичних актів;
- підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями, знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях;
- організацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань (злочинних організацій), організованих злочинних груп для вчинення терористичних актів, так само, як і участь у таких актах;
- вербування, озброєння, підготовку та використання терористів;
- пропаганду й поширення ідеології тероризму;
- фінансування та інше сприяння тероризму;

На нашу думку, у вітчизняному кримінальному праві терористичну діяльність необхідно тлумачити як низку злочинів, передбачених ст. 258, 258¹–258³ КК України. Варто проаналізувати основні ознаки цієї категорії кримінальних правопорушень.

Першою та однією з визначальних ознак, за якою цю категорію кримінальних правопорушень можна відрізнити від інших злочинів, є цілі їх учинення. До них належать ті, що визначені в ч. 1 ст. 258 КК України «Терористичний акт», а саме: «...якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення або з метою впливу на прийняття рішень, учинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою» [11].

Діяння, що належать до поняття кримінальних правопорушень терористичного характеру, мають *спеціальну мету*, завдяки чому вони відрізняються від злочинів проти життя, здоров'я, власності, порушення громадської безпеки (наприклад, низка терористичних актів у публічних місцях і під час проведення масових заходів). Таким чином, злочини, пов'язані з терористичною діяльністю, неодмінно

мають бути тяжкими та мати високий ступінь суспільної небезпечності у зв'язку з тим, що іншими способами терористи навряд чи зможуть досягти цілей, передбачених у ч. 1 ст. 258 КК України. Учинення терористами злочину має викликати резонанс у суспільстві, залякати та деморалізувати населення жорстокістю дій [17; 18, с. 121]. Важливим компонентом терористичного акту є вчинення загальнонебезпечних дій, а саме: убивство людей, застосування зброї, учинення вибуху, підпалу чи інших дій, які спричинили небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди, настання інших тяжких наслідків (застосування отруйних речовин, газів, затоплення, обвали, каменепаді, руйнування будівель, будинків, споруд, шляхів і засобів сполучення, пошкодження об'єктів довкілля, систем життєзабезпечення тощо) або погрозу вчинення таких дій.

Другою особливістю є *суб'єкт злочинів*, пов'язаних із терористичною діяльністю. Раніше суб'єктом тероризму були недержавні структури, тобто представники організації приватних осіб, які не перебувають на службі в державі, не мають верховної влади над об'єктами насильства. Дії державних служб слід кваліфікувати як військовий напад, геноцид, терор або ж фінансування тероризму. У період «гібридної» війни окремі державні структури, як Головне управління Генерального штабу Збройних сил Російської Федерації, відоме як Головне розвідувальне управління, а також Федеральна служба безпеки Російської Федерації, є організаторами та в окремих випадках виконавцями терористичних актів, а також активно вербують осіб для здійснення таких злочинів на території України.

Третьою ознакою слід вважати *багатооб'єктність*. Вона відбиває соціально-політичний характер цього феномену. Тероризм як соціальне явище здійснює на суспільство певний вплив. Це безпосередньо стосується владних структур, які реалізують внутрішню й зовнішню політику. Ідеться про фізичне насильство, яке застосовують щодо одних осіб, і водночас психологічний тиск з метою схвалення до необхідної поведінки або прийняття певного рішення здійснюють на інших осіб. Об'єктом фізичного насильства є переважно соціальні групи (група), а об'єктом психологічного тиску є керівні органи держави [19, с. 38]. Для терористів не завжди обов'язковим є негайне виконання їхніх вимог (їх і декларувати можуть не одразу) під час захоплення заручників або після певного вибуху. Для них значно важливішим є створення такої соціальної атмосфери, яка буде сприяти виконанню їхніх вимог (страху, напруження, неспокою тощо). Отже, тиск на кінцевий об'єкт здійснюють не прямим, а опосередкованим шляхом, здебільшого через населення.

Четвертою характерною рисою злочинів, пов'язаних із терористичною діяльністю, є *спеціальна мета терористичної групи (організації)*. Суб'єктивна сторона злочинів, передбачених ст. 258, 258¹–258⁵ КК України, характеризується виною у формі прямого умислу. Особа має усвідомлювати, що вчинює визначені в законі дії, створює ними загрозу та бажає їх учинення. Із суб'єктивної сторони особа також прагне, щоб її дії стали відомими невизначено широкому колу осіб, бажає спровокувати стан страху, прагне висунути вимоги й домогтися їх задоволення або змусити адресата погроз до вигідної для винуватого поведінки [20, с. 179]. Цілі діяльності терористичної організації, що спрямовані на зміну суспільних відносин, окреслено в ідеологічних доктринах, якими вони керуються. Терористична організація, крім головної мети, має так звані проміжні цілі (завдання), спрямовані на забезпечення існування групи (матеріальне, кадрове, ідеологічне тощо). Ці завдання підпоряд-

ковані кінцевій меті, яка пов'язана з політикою держави в будь-якій сфері: економічній, національній, релігійній, правовій, екологічній тощо. До завдань можна також віднести тиск на населення чи окремі соціальні групи: залякування, провокування почуття роздратованості або апелювання до прагматизму (зіставлення втрат і переваг від певної політики). Ці завдання є засобом досягнення глобальніших цілей. Отже, забезпечення досягнення кінцевої мети, яка стосується політичних дій держави, відбувається за допомогою реалізації проміжних завдань.

П'ята ознака злочинів, пов'язаних із терористичною діяльністю, – це *ідеологічне мотивування насильства*, навіть якщо суб'єктом тероризму є державні структури. Кожна терористична організація має певний ідеологічний фундамент, на якому її створено і який є формальним мотивом її діяльності. Певну ідеологію як цілісну систему поглядів та ідей формують об'єктивні умови, за яких вона виникає. У ній відображено усвідомлення й ставлення певної групи людей до дійсності й один до одного, соціальних проблем і конфліктів, а також цілі діяльності, спрямовані на зміну чи підтримання наявних суспільних відносин. Зокрема, терористична ідеологія – це комплекс украй радикальних ідейних настанов (ультралівих, ультраправих, націонал-екстремістських, сепаратистських, великодержавних, релігійних, соціально-економічних і духовно-психологічних), які є теоретичним обґрунтуванням застосування насильства в різній формі на нелегітимних засадах заради досягнення певних цілей [21, с. 206–207].

Отже, головними ознаками тероризму є такі: це протиправна суспільно небезпечна діяльність; зміст її має ознаки різноманітних складів злочину, які належать до злочинів, пов'язаних із терористичною діяльністю. Важливою ознакою тероризму є застосування насильства фізичного, майнового, морально-психологічного або погроза його застосування; стрижнем тероризму є процес залякування. Як правовий феномен, тероризм має тактичну та стратегічну мету: тактична – досягнення успіху в здійсненні конкретного акту тероризму, а стратегічна – спрямована на виконання завдань у політичній або релігійній сферах. Об'єктом тероризму є найважливіші сегменти життя суспільства – його безпека, а також безпека держав(и) в особі їх представників тощо.

Висновок. На підставі аналізу правових норм КК України, що стосуються терористичної діяльності, та їх практичного застосування під час досудового слідства встановлено, що нині постала низка проблем, найголовніші з яких: відсутність визначення термінів «терористична група» і «терористична організація», що є базовими для кваліфікації об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 258³ КК України, а також визначення статусу терористичної організації так званих «ДНР» та «ЛНР».

Злочини, пов'язані із терористичною діяльністю слід тлумачити як протиправні дії, передбачені ст. 258, 258¹–258⁵ КК України, які варто розмістити у структурно-логічному порядку від загального до одиничного, тобто від ширшого поняття до вузкого. Під організованою терористичною групою чи терористичною організацією слід розуміти такі формування, які створюються для вчинення діянь, передбачених частинами першою, другою або третьою цієї статті, а також інших злочинів терористичної спрямованості, тобто діянь, спрямованих на залякування населення з метою спонукання держави, міжнародної організації, фізичної чи юридичної особи до прийняття чи відмови від прийняття будь-якого рішення. Таке визначення включити в примітку до ст. 258³ КК України.

Організованим терористичним групам і терористичним організаціям притаманні ті ж системно-структурні ознаки, що притаманні організованим групам і злочинним організаціям, але при цьому викликає сумнів правильність віднесення до ряду ознак злочинної організації спрямованості на вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів. По-перше, сама тяжкість злочину не впливає на стійкість, наявність чи відсутність системно-структурної побудови злочинного об'єднання; це взагалі не є системно-структурною ознакою. По-друге, це може призвести до необґрунтованого послаблення боротьби з організованою злочинністю, оскільки реальні злочинні організації (у тому числі й організації терористичні) при відсутності цієї ознаки штучно переводитимуться до розряду організованих груп. Тому вбачається за необхідне цю ознаку виключити з ч. 4 ст. 28 та ч. 1 ст. 255 КК України.

Варто запропонувати внести зміни до ст. 28 КК України, у якій ч. 3 та 4 викласти в такій редакції: «3. Злочин визнається вчиненим організованою чи терористичною групою, якщо в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися в стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом із розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи; 4. Злочин визнається вчиненим злочинною чи терористичною організацією, якщо він учинений стійким ієрархічним об'єднанням декількох осіб (п'ять і більше), члени якого або структурні частини якого за попередньою змовою зорганізувалися для спільної діяльності з метою безпосереднього вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів учасниками цієї організації, або керівництвом чи координації злочинної діяльності інших осіб, або забезпечення функціонування як самої злочинної організації, так і інших злочинних груп».

Використані джерела:

1. Вплив соціально-економічних процесів на злочинність в Україні та у світі (за офіційними матеріалами ООН, Всесвітнього банку, статистичного органу Євросоюзу (Eurostat), Державної служби статистики України): аналіт. огляд. Київ: ДНДІ МВС України, 2020. 26 с.
2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Генеральна прокуратура України*: [сайт]. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.
3. Зубач І. М. Соціально-правовий феномен тероризму як об'єкт криміналістичного вивчення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2015. № 813. С. 232–238. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpum_2015_813_37.
4. Кузьмін С. А., Азаров М. Ю. Сучасний стан терористичної загрози в Україні. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією*. 2012. № 2. С. 40–48.
5. Журавльов А. Ю. Поняття та сутність злочинів, пов'язаних із терористичною діяльністю. *Митна справа*. 2014. № 3 (2). С. 65–74.
6. Кубальський В. Н. Кримінально-правові проблеми протидії тероризму в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 20 с.
7. Половко О. О. Особливості політичного тероризму в сучасному суспільстві : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2005. 19 с.
8. Ємельянов В. П. Злочини терористичної спрямованості. Харків, 1997. 160 с.
9. Дитюк В. З. Терористична діяльність на об'єктах транспортної інфраструктури у контексті подій на Сході України : аналіз проявів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2014. № 12. С. 262–267.
10. Давтян А. С. Історія становлення й розвитку в законодавстві України кримінальної

відповідальності за зносини, пов'язані з публічними закликами до вчинення терористичного акту. *Право і суспільство*. № 4. 2015. С. 132–138.

11. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

12. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 39. Ст. 340.

13. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 берез. 2003 р. № 638-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 25. Ст. 180.

14. Семикін М. В. Кримінальна відповідальність за створення терористичної групи чи терористичної організації: автореф. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2004. 20 с.

15. Канцір В. С. Тероризм у сучасному глобалізаційному просторі: філософсько-правовий вимір: монографія. Львів: Край, 2011. 554 с.

16. Цюприк І. В. Щодо визначення термінів «терористична група» та «терористична організація». *Право і суспільство*. 2016. № 3. Ч. 2. С. 200–204.

17. Взрив автомобіля в Мариуполі: журналіст назвав причину убийства полковника СБУ. URL: <https://apostrophe.ua/news/society/accidents>.

18. Скуба Г. В. Поняття та сутність кримінальних правопорушень терористичного характеру. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. № 12. Т. 2. С. 120–122. (Серія «Юрисприденція»).

19. Емельянов В. П. Терроризм и преступления с признаками терроризирования: уголовно-правовое исследование. СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. 291 с.

20. Форос А. В. Кримінально-правові ознаки терористичного акту. *Правова держава*. 2012. № 15. С. 175–183.

21. Афанасьев Н. Н. Идеология терроризма. *Социально-гуманитарные знания*. 2001. № 6. С. 206–207.

References:

1. Vplyv sotsialno-ekonomichnykh protsesiv na zlochyynnist v Ukraini ta u sviti (za ofitsiynymy materialamy OON, Vsesvitnoho banku, statystychnoho orhanu Yevrosoiuzu (Eurostat), Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy) (2020). Kyiv, DNDI MVS Ukrainy. [in Ukrainian].

2. Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia (2020). *Heneralna prokuratura Ukrainy*. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>. [in Ukrainian].

3. Zubach, I. (2015) Sotsialno-pravovyi fenomen teroryzmu yak ob'ekt kryminalistychnoho vyvchennia. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika»- Bulletin of Lviv Polytechnic National University*, 813, 232–238. [in Ukrainian].

4. Kuzmin, S, Azarov M, (2012) Suchasnyi stan terorystychnoi zahrozy v Ukraini. *Borotba z orhanizovanoi zlochyynnisti i koruptsiiei - Combating Organized Crime and Corruption*, 2, 40–48. [in Ukrainian].

5. Zhuravlov, A (2014) Poniattia ta sutnist zlochyyniv, poviazanykh iz terorystychnoiu diialnistiu. *Mytna sprava-Customs business*, 3 (2), 65–74. [in Ukrainian].

6. Kubalskyi, V (2007) Kryminalno-pravovi problemy protydii teroryzmu v Ukraini. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].

7. Polovko, O (2005) Osoblyvosti politychnoho teroryzmu v suchasnomu suspilstvi. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].

8. Iemelianov, V (1997) Zlochyyny terorystychnoi spriamovanosti. Kharkiv. [in Ukrainian].

9. Dytiuk, V (2014) Terorystychna diialnist na ob'ekтах transportnoi infrastruktury u konteksti podii na Skhodi Ukrainy: analiz proiaviv. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava-Scientific notes of Lviv University of Business and Law*, 12, 262–267. [in Ukrainian].

10. Davtian, A (2015) Istoriia stanovlennia y rozvytku v zakonodavstvi Ukrainy kryminalnoi vidpovidalnosti za znosyny, poviazani z publichnymy zaklykamy do vchynennia terorystychnoho aktu. *Pravo i suspilstvo - Law and Society*, 4, 132–138. [in Ukrainian].

11. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 r. No 2341-III. (2001). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 25–26, art. 131. [in Ukrainian].

12. Konventsiiia Rady Yevropy pro zapobihannia teroryzmu (2006). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 39, art. 340. [in Ukrainian].

13. Pro borotbu z teroryzmom: Zakon Ukrainy vid 20.03.2003 r. No 638-IV (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 25, art. 180. [in Ukrainian].

14. Semykin, M (2004) Kryminalna vidpovidalnist za stvorennia terorystychnoi hrupy chy terorystychnoi orhanizatsii. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv. [in Ukrainian].

15. Kantsir, V (2011) Terorizm u suchasnomu hlobalizatsiinomu prostori: filosofsko-pravovyi vymir. Lviv: Krai. [in Ukrainian].

16. Tsiupryk, I (2016). Shchodo vyznachennia terminiv «terorystychna hrupa» ta «terorystychna orhanizatsiia». *Pravo i suspilstvo - Law and Society*, 3, part. 2, 200–204. [in Ukrainian].

17. Vzruv avtomobylia v Maryupole: zhumalyst nazval prychnu ubystva polkovnyka SBU. N. d. N. p. URL: <https://apostrophe.ua/news/society/accidents>. [in Ukrainian].

18. Skuba, H (2014) Poniattia ta sutnist kryminalnykh pravoporushen terorystychnoho kharakteru. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu - Scientific Bulletin of the International Humanities University*, 12, 120–122. [in Ukrainian].

19. Emelianov, V (2002). Terorizm y prestupleniya s pryznakamy terroryzyrovanyia: uholovno-pravovoe yssledovanye. SPb.: Yuryd. tsentr Press. [in Russian].

20. Foros, A (2012) Kryminalno-pravovi oznaky terorystychnoho aktu. *Pravova derzhava - Constitutional state*, 15, 175–183. [in Ukrainian].

21. Afanasev, N (2001) Ydeolohiya terroryzma. *Sotsyalno-humanitarnye znaniya - Socio-humanitarian knowledge*, 6, 206–207. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 16.02.2020

Семенишин Н. А.,

кандидат юридических наук,
докторант Донецкого юридического
института МВД Украины
(г. Кривой Рог, Украина)

ОТДЕЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ПРЕСТУПЛЕНИЯ, СВЯЗАННЫЕ С ТЕРРОРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ

В статье, по материалам операции Объединенных сил, выделены главные проблемы криминальной ответственности за преступления, связанные с террористической деятельностью. На основе анализа правовых норм Криминального кодекса Украины, что касаются террористической деятельности и их практического применения, во время досудебного следствия установлено, что в настоящее время появился ряд проблем, наиболее значимыми из которых есть: отсутствие определения терминов «террористическая группа» и «террористическая организация», что являются базовыми для квалификации объективной стороны состава преступления, предусмотренного в ст. 258³ КК Украины. Исследованы объективные и субъективные подходы к определению террористической

деятельности. Предложены изменения в криминальное законодательство Украины по совершенствованию уголовной ответственности за создание террористической группы или террористической организации.

Ключевые слова: терроризм, террористическая организация, террористическая деятельность, террористический акт.

Semenishin M.,

Doctor of Law,

Doctoral student in Donetsk Law

Institute of the Ministry of

Internal Affairs of Ukraine

(Kryvyi Rih, Ukraine)

SEPARATE CRIMINAL LIABILITY ISSUES RELATED WITH TERRORIST ACTIVITY

Terrorism as a negative socio-political and criminal phenomenon has been the subject of scientific research by scholars of different times. In today's world, among the already recognized «traditional» problems of thermonuclear, environmental, energy, demographic, food crises, violence against large populations is becoming increasingly important. The globalization of socio-economic processes, the increase in the level of migration, including illegal migration, the difficult security environment in which Ukraine is located, the increase in the volume of illicit trafficking in firearms, primarily due to its leakage from temporarily out of control regions, ample opportunities provided by Internet users, and The latest information technologies, sometimes unsystematic measures taken by law enforcement agencies to counter these phenomena, are objective factors for the spread of terrorism in Ukraine.

The article highlights the main issues of criminal responsibility for terrorist offenses, according to the operations of the Joint Forces. Based on the analysis of the legal norms of the Criminal Code of Ukraine relating to terrorist activities and their practical application during the pre-trial investigation, a number of problems have emerged, the most important of which are the lack of definitions of the terms «terrorist group» and «terrorist organization», which are the basic ones. to qualify the objective side of the crime under Art. 258³ of the Criminal Code of Ukraine, as well as determining the status of a terrorist organization of the so-called «DNR» and «LNR».

Crimes related to terrorist activities should be interpreted as unlawful acts under Art. 258, 258¹–258⁵ of the Criminal Code of Ukraine, which should be placed in structural and logical order from general to single, is from a broader concept to a narrower one. A terrorist organization is a stable association of five or more persons, created for the purpose of terrorist activity, within which functions are divided, certain rules of conduct are obliged for these persons in the preparation and commission of terrorist acts. An organization is recognized as terrorist if at least one of its structural units carries out terrorist activity with the knowledge of at least one of the leaders (governing bodies) of that organization.

Keywords: terrorism, terrorist organization, terrorist activity, terrorist act, criminal responsibility.